

LUOLAILUN ONTOLOGIA

Versio 1.0

Suomen Luolaseura ry

2020/05

LUOLAILUN ALATYYPIT ESTEELLISYYSNÄKÖKULMASTA

0. Hallinnollista

Luolaharrastukseen kuuluu myös muualla kuin luolassa suoritettavia aktiviteetteja. Näihin lukeutuvat

- yksin tai porukalla: luolakirjat, elokuvat, musiikki: *Caving:Entertainment*
- porukassa: tapaamiset, kokoukset ja leirit *Caving:Social*
- hallinnolliset prosessit *Caving:Administration*
- rakentelu-, kehitys- ja määrittelytyö (websivut, karstlink jne): *Caving:Development*
- julkaisutyö: lehdet, videot, valokuvat, ...: *Caving:Publication*
- koulutus ja tutkimus: *Caving:Academics [=study+research]*

Jos ei ihan maailmoja syleilevää luokittelua tarvita, kaikki yllä olevat voidaan luokitella yhdellä määreellä *Caving:Above ground* (käsitteet armchair caving tai desktop caving eivät oikeen soveltu sateenvarjokäsitteeksi, koska ne edellyttävät tuolia tai pöytää ainakin ajatuksen tasolla. Myöskään virtual caving ei sovellus jos vaikka rakennetaan uutta otsalamppua).

1. Lepoisaa menoa

Monet turistiluolat ovat upeita ja niihin on helppo pääsy, ja myös luolaharrastajan kannattaa niissä käydä. Niinpä, *Caving>Showcave*.

2. Normimenoa

Voimme olettaa, että luolassa joutuu aina liikkumaan pimeässä ja ahtaassa, konttaamaan, ryömimään ja hieman kiipeämään. Nämä taidot lukeutuvat perusluolailuun, *Caving:Basic* (tai *Caving:Rock*).

3. Edistyneempää menoa

Jotkut luolat vaativat kuitenkin erityistaitoja tai erityisvälineitä. Esteenä voi olla maa, ilma, vesi tai tuli. Myös äärimmäiset olosuhteet voivat aiheuttaa ongelmia: lämpötila, ilmanlaatu, ötökät. Käydään nämä läpi.

3.1. Liikaa maata

Tiedämme Gotlannista miten Bryetin luola kaivettiin kukkalapiolla, Kanalenissa koitetaan samaa, Stenkumlassa tehtiin parikymmentämetrinen kaivanto. Mendip Hillseillä taas Templeton on legendaarinen. Toki haluamme tukea myös tästä elämäntapaa. *Caving:Dig*

3.2. Liian ilmavaa

Ensimmäisenä tulee mieleen köysilaskeutumiset (tai nousut), *Caving:SRT*. Toki luolassa voi joutua myös

teknisemmän kiipeilyn kanssa tekemiseen, mutta silloin kyseessä on maailmanluokan eksploraatio, ja eiköhän se SRT:llä joka tapauksessa ala. Harva riggaa kiiroilla pystysuoran seinämän päästään johonkin reikään siellä.

3.3. Liikaa vettä

On luolia, joissa on pakko uida tai kellua apuvälineellä. Jotkin rantaluolat ovat suosittuja uimapaikkoja (Teneriffalla esim), ja joissakin luolissa (Gournier) sisään pääsee vain uimalla tai veneellä tai kelluntaesineellä. Joihinkin isoihin rantaluoliin voi mennä kajakilla tai veneellä. Jokainen ymmärtää että perusluolailuun liittyy joskus kahlaamista, duck:keja, ehkä joku pikku vapaasukelluskin, mutta jos vesi estää jo retken aloittamisen tai vettä on vaan niin paljon, että se määrittää retkeä, on kyseessä märkäluolailu, *Caving:Wet*. Joissain tapauksissa vettä on niin paljon, että tarvitaan sukellusvarusteet, mutta niiden kanssa on myös ryömittävä louhikoissa ja kiipeiltävä. Sellainen ei ole sukeltamista, vaan luolailua, jossa laitesukelletaan. *Caving:Sump diving*.

3.4. Liikaa tulta

Me jätämme purkautuvat tulivuoret koluamatta. Vulkanologien hommaa. Toisaalta joissakin ihan retkeilykelpoisissa luolissa voi olla hiilidioksidin tai hapen kanssa haasteita ja toki vulkaaniset luolat ovat rakenteellisesti mielenkiintoisia. *Caving:Volcanic*.

3.5. Haastava ympäristö

Lämpötila.

Korkealla vuoristossa voi olla jäätä, lunta ja pakkasta. *Caving:Alpine*. Myös matalammalla voi olla samaa: *Caving:Arctic* ja *Caving:Ice*. Toisaalta ylenmääräinen kuumuus voi olla ongelmana, *Caving:Tropical*.

Jää ja lumi.

Caving:Ice.

Ötökät; myrkkyhämähäkit, ärhäkät centipedet, muu

Luolien myrkkyhämähäkit, ärhäkät centipedet ja muut ällötykset, jotka on otettava vakavasti. *Caving:Tropical*.

Hengitysilma

Ilmanlaatukin voi olla ongelma, mutta "bad air" kuuluu normaaleihin luolariesoihin. On kuitenkin paikkoja, joissa on käynyt hassusti: Teneriffalla yksi porukka tunkeutui syvälle, liian syvälle, tulivuori Teiden uumeniin ja hassustihan siinä kävi. Tukehtuivat vulkaanisiin huuruihin. Myös Italiassa (Grotta del Cane vaikka) ja Kreikassa on tukahduttavia tuliperäisiä onkaloina. Silti näihin voi mennä ilman alumiinisuojapukua, kunhan on varovainen ilmanlaadun kanssa, mukana on mittari tai opas. *Caving:Volcanic*.

Toki kaikki vulkaaniset kohteet eivät ole vaarallisia. Esimerkkinä vaikka laavaputket. Ne toisaalta ovat syntytavaltaan ja luolamuodoiltaan sen verran eksoottisia, että on ihan kiva löytää ne erikseen (samoin kuin jäälulat löytyvät *Caving:Ice*-kohdasta).

4. Eksploraatio

Caving:Exploration # ihan kaikkea

EHDOTETTU LUOKITTELU ESTEELLISYYSNÄKÖKULMASTA

Caving:AboveGround	# oheistoiminta luolasta ulkona
Caving>Showcave (tai Caving:Tourist)	# turistiluola
Caving:Basic ja/tai Caving:Rock	# normiluolailu
Caving:Dig	# maa
Caving:SRT	# ilma
Caving:Wet	# vesi
Caving:Sump diving	# vesi
Caving:Exploration	# odotettavissa: kaikkea
Caving:Alpine	# korkea vuoristo, lumi, jää
Caving:Arctic	# pakkanen, jää, lumi
Caving:Ice	# jää
Caving:Tropical	# kuumaa ja ötökötä
Caving:Volcanic	# tuli / ilmanlaatu

LUOLAILUN ALATYYPIT TAVOITTEELLISUUSNÄKÖKULMASTA

Tavoitteina voi olla virkistysluolailu, ammatin harjoittaminen, luolansuojelu, luolatutkimus tai tukitoimet.

EHDOTETTU LUOKITTELU TAVOITTEELLISUUSNÄKÖKULMASTA

Caving:Recreational	# virkistysluolailu
Caving:Professional	# ammatti; jakautuu edelleen ala-alatyypeihin, kuten: # guiding, show cave construction, production and sales, # publishing, administration, consultant
Caving:Protection	# luolansuojelu
Caving:Research	# luolatutkimus